

ДУШЕОПІКУНСТВО

на тлі відновлення

БІБЛІЙНОГО УЧНІВСТВА

Анотація. Різні виклики постмодерну, а також нова реальність, що пов'язана з пандемією, штовхає богословів, філософів і мислячих служителів до переосмислення біблійних ідей та їх втілення в практичному служінні, враховуючи всі супутні обставини. Стаття присвячена осмисленню душеопікунства в контексті нових перспектив богословської рефлексії біблійного учнівства на тлі його відновлення в євангельському середовищі. Стаття є богословською спробою долучитися до діалогу присвяченому пошукам церковної ідентичності та її проявів в різних практиках, зокрема і в практиці душеопікунства. Мета – показати переваги душеопікунської роботи в контексті учнівської групи, де центральне місце займають міжособистісні взаємини в процесі осмислення й імплементації біблійних ідей та принципів в практичному слідуванні за Христом.

Ключові слова: криза, духовна опіка, біблійне учнівство, учнівська група, проста церква, відтворюваність.

Title: Counseling on the Background of the Restoration of Biblical Discipleship»

Annotation: The various challenges of postmodernism, as well as the new reality associated with the pandemic, are pushing theologians, philosophers, and thinkers to rethink biblical ideas and put them into practice, given all the circumstances. The article is devoted to the understanding of pastoral care in the context of new perspectives of theological reflection on biblical discipleship against the background of its restoration in the evangelical environment. The article is a theological attempt to join the dialogue on the search for church identity and its manifestations in various practices, including the practice of pastoral care. The aim is to show the benefits of pastoral work in the context of a student group, where interpersonal relationships are central to the process of understanding and implementing biblical ideas and principles in the practical pursuit of Christ.

Keywords: crisis, spiritual care, biblical discipleship, discipleship group, simple church, reproducibility.

Юрій Кушнір, бакалавр теології, студент магістерської програми, Українська Євангельська Семінарія (Київ, Україна), ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7540-817X>

Вступ

◆ Останнім часом привертає увагу прагнення християнської спільноти до відновлення першохристиянської моделі життя громад. Цьому присвячені безліч богословських публікацій на Заході, а також свіжі праці деяких наших теологів: К. Говоруна щодо розмежування істотних атрибутів Церкви від набутих нею людських структур; Р. Соловія щодо феномену «Виникаючої церкви»; нарешті, В. Станкевича про відродження цілісного учнівства. Таким чином теологія реагує на виклики постмодерну, в чому проглядається Божественний промисел.

Вплив цих світоглядних зрушень на практику душеопікунства ще є недостатньо вивченим. Дана стаття обмежується спробою осмислення проблем душеопікунства у невеликій учнівській групі, яку можна умовно назвати «простою церквою». Провідна думка полягає у тому, що надання душепастирської допомоги поза включенням у процес біблійного учнівства є неповноцінним. Мета публікації – не лише показати особливості духовного зростання в умовах міжособистісних стосунків невеликої учнівської групи, об'єднаної спільним дослідженням і практикуванням біблійних принципів, але й спонукати християнську спільноту до подальшої плідної розробки цієї вкрай важливої царини.

Криза як сигнал до ґрунтовних змін

◆ Зважаючи на глобальну кризу, неможливо не помітити певні «тектонічні» світоглядні зрушення і у християнському середовищі. Як сказав давній пророк: «Бо так говорить Господь Саваоф: ще раз, і це буде скоро, Я потрясу небо і землю, море і сушу, і потрясу всі народи, і прийде Бажаний усіма народами» (Аг. 2:6,7). І новозавітний автор послання до Євреїв переадресовує це стрімке послання прямо до нас: «Ще раз потрясу не тільки землю, але й небо». Оце «ще раз» означає заміну похитнутого, як створеного, щоб перебувало непохитне» (Євр. 12:26,27).^[1] Очевидно, термін «небо» стосується духовних сфер, які охоплюють церковну діяльність. І це наростаюче хитання зачіпає не тільки структурні конструкції, які М. Говорун називає тимчасовим «риштованням» Церкви, на відміну від властивих їй природі віри в Христа, учнівства і перебування в Слові.^[2] Потрясіння розповсюджуються як на форму, так і на зміст існування Церкви у сучасному світі. Більш повну картину цього процесу можна побачити у дисертаційній дослідженні В. Станкевича, який, зібравши думки передових сучасних богословів, констатує: «Провідною євангельською ознакою є церковна та освітня криза»^[3],

^[1] Біблія. Книги Священного Писання Старого і Нового Завіту: в укр. перекладі з паралельними місцями / Пер. Патріарха Філарета (Денисенка). — К.: Видання Київської Патріархії УПЦ (КП), 2004. — 1416 с.

^[2] Архімандрит Кирило (Говорун). Риштовання Церкви: вбік постструктуральної еклезіології / пер. з англ. О. Панич. — К.: Дух і літера, 2018. — С. 14-21.

^[3] Станкевич В. А. Новозавітна теологія учнівства та її актуалізація в сучасних євангельських практиках. / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — С. 140.

суть якої, за переконанням Б. Халла, полягає у безплідності, оскільки церква перестала виконувати свою провідну функцію — породжувати учнів.^[4] «Більшість служителів, — упевнений засновник руху «D»-груп Р. Галлаті, — спонукає новонаверненого жити для Христа, відкидати гріх і вірно відвідувати церкву. Повністю спантеличене віруюче немовля йде зі служіння настільки ж неосвіченим щодо слідування за Христом, яким він чи вона були до відвідання церкви»^[5].

Поклик сучасності

◆ Тому сьогодні багато ширих вірян замислюються над своїм життям, над змістом зборів, які вони відвідують, над станом громад, до складу яких вони входять. Вони починають шукати нові форми функціонування церкви, що дають можливість кожному члену Тіла Христового брати активну участь у справі благовістя та у підвищенні його ефективності.

Отож, проблемі переосмислення місії та еклезіологічних засад Церкви останнім часом приділяється досить багато уваги не тільки у практичній церковній діяльності, але й у передових богословських колах. На Заході вал публікацій з даної проблематики наростає з кожним роком. І це не могло залишатися непоміченим на вітчизняних теренах. Зокрема, за аналіз такого неоднозначного сучасного еклезіологічного явища як «Виникаюча церква», взявся Роман Соловій. У своїй дисертаційній праці він виділяє характерні ознаки такої церкви: орієнтир на новозавітні та післяапостольські практики; мережева структура невеликих помісних громад і домашніх груп, пов'язаних особистими взаєминами; відмова від позиційного або експертного критерію лідерства на користь характеру, компетентності, духовних дарів, морального авторитету; органічна модель церкви, у якій лідерство інтерпретується як взаємодія і взаємовплив усіх учасників (ситуаційне і функціональне лідерство), колегіальне рішення проблем; стале зростання рівня посвяти, підзвітності та відповідальності.^[6]

Також, щодо цілісного погляду на учнівство, можна відзначити досить ґрунтовне дослідження Віталія Станкевича, в якому він цілком доречно застосував підхід Е. Макінтайра, розвинутий у книзі «Після чесноти», де той розглядає розвиток суспільної моралі через призму трьох етапів її історії: процвітання, занепаду та відновлення. Втім, це настільки багатогранна і широка тема, що Станкевич у рамках своєї праці лише підвів герменевтичну основу ідеї учнівства, як «первинної природи еклезії»^[7],

^[4] Халл Б. Пастор, воспитывающий учеников / Билл Халл. — СПб.: Шандал, 2001 — С. 8-12.

^[5] Робби Галлаті «Возрастание: Как быть учеником, который возвращает учеников» — Луцьк, РТ «МКФ «Християнське життя», 2015 — С. 40.

^[6] Соловій Роман. Феномен Виникаючої церкви у контексті теологічних та еклезіологічних трансформацій у сучасному західному протестантизмі / Р. П. Соловій. — К.: Дух і Літера, 2016. — С. 284, 285.

^[7] Станкевич В. А. Новозавітна теологія учнівства та її актуалізація в сучасних євангельських практиках. / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата

запропонували новий термін для теології учнівства — «матетеологія» і намітивши напрямки її розвитку. Автор зібрав чи не усі відомі авторитетні публікації на цю тему як західних, так і вітчизняних теологів, що значно полегшує пошуки відповідних матеріалів наступним дослідникам. Зокрема, він торкається також проблеми душеопікунства як органічного прояву учнівської практики, але не розвиває її.^[8] Тому даною статтею ми вирішили продовжити осмислення цього надзвичайно актуального напрямку. У цій публікації ми розглянемо лише загальні аспекти душеопікунської роботи в умовах учнівської групи, об'єднаної спільним дослідженням Біблії та практикою засвоєних принципів. Головна теза статті: душепастирська допомога є повноцінною лише у процесі біблійного учнівства.

Отже, почнемо з аналізу передумов виникнення учнівського руху і принципів, на яких він базується.

Проблеми церковного душеопікунства

◆ На думку директора «Сіті Тім» (міжнародної організації, що займається відкриттям нових церков) Джері Трусдейла, «більшість служінь сьогодні є одновимірними, поширюючи любов Ісуса лише одним з двох способів. Багато служінь концентрують свою увагу винятково на тому, щоб допомагати людям справлятися з їхніми потребами, майже не порушуючи тему створення вірних учнів Ісуса. Інші служіння концентруються виключно на особистій чи масовій евангелізації, майже не звертаючи уваги на стосунки з людьми, на їх потреби, і не демонструючи люблячого Бога, як спосіб, за допомогою якого можна придбати вірних учнів Ісуса».^[9]

Отже, проблема полягає в надуманому розділенні цих двох або, навіть — трьох процесів: душеопікунства, евангелізації та учнівства. Зокрема, навіть ректор Української баптистської теологічної семінарії Ярослав Пиж вважає, що термін «душеопікунство» відноситься лише до вирішення кризових ситуацій, відділяючи його, таким чином, від учнівства і менторства.^[10] Але, завдяки таким служінням, як «Сіті Тім», ми можемо спостерігати феномен поєднання цих моментів, що привело до масового поширення мережі церков навіть у країнах, які вважалися твердим ґрунтом для благовістя.^[11] Такий же підхід практикується і у низці нових

філософських наук. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 228, с. 181.

^[8] Станкевич, с. 165.

^[9] Джерри Трусдейл. Чудотворные движения. [Електронний ресурс] — С. 63. — Режим доступу: <http://www.books111.com/wp-content/uploads/2015/07/чудотворные-движения.pdf>

^[10] Див. Пиж Ярослав. Семинар «Менторство в миссионерском служении» / Межкультурная миссионерская Конференция (ММК9). — Львов: УБТС, 2020. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.facebook.com/mmkconf/videos/309912363030411/?app=fbl>

^[11] Марк Эллис: Самые быстро растущие церкви не имеют зданий, центрального руководства. Их возглавляют женщины. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://onbog.com/mark-ellis-samye-bystro-rastushhie-cerkvi-ne-imeyut-zdaniy-centralnogo-rukovodstva-i-glavnym-obrazom-ix-vozglavyayut-zhenshhiny/>

незалежних громад, які називаються «виникаючими», або «простими» церквами, де акцент ставиться не на особливій песональній харизмі наставника, а на активній діяльній участі кожного члена спільноти. Так на території колишнього СНД вже динамічно розвивається Рух помноження учнів міжконфесійного характеру, який має свої канали у соцмережах.

Ідеї цього руху сприймаються і традиційними євангельськими конфесіями. Наприклад, серед баптистського братства Росії була розпочата учнівська програма відкриття нових церков під назвою «Дім Отця», що привело до певної опозиції з боку деяких єпископів «старого штибу».^[12] Тому, як бачимо, проблема полягає ще й у заскорузлості небіблійних традицій. Також можна відзначити ініціативу Молодіжного відділу РС ЕХБ «Я – молодой» під керівництвом В. Омельчука.^[13]

Загалом, незважаючи на велику кількість інформації по душеопікунству і наставництву, акцент на духовній допомозі через процес біблійного учнівства ще недостатньо вивчений. Хоча, згідно Біблії, традиція учнівства сягає Едему, де у прохолоді дня Сам Господь зустрічався з першою людиною для духовного спілкування. Саме це і є початком та прекрасним зразком процесу учнівства, який продовжився у пророцьких і раввинських школах.

Ще одна проблема полягає у тому, що, як світське, так і пасторське консультування «замішане» на філософії індивідуалізму, яка привела до світоглядної кризи постмодерну. Ця обставина обтяжується ще й переважною орієнтацією людей на зовнішній успіх, споживацтво і фізичний комфорт. Також класична модель консультування передбачає домінування у цьому процесі кваліфікованого (авторитетного) психотерапевта чи священнослужителя. Через те на такого спеціаліста чатує не лише небезпека професійного «вигорання», але й усі інші небезпеки-спокуси, що супроводжують такий процес і приводять до непомірного (і непотрібного) навантаження на сім'ї та до нечистих стосунків. І про це свідчать не тільки біографії «світил» психології та відомих гуру, але й церковних служителів. Тому прості учнівські групи відрізняються і від стандартних домашніх груп, на яких головним дійством є розбір недільної пасторської проповіді, як основного засобу духовного виховання. Це, звісно, уніфікує процес і об'єднує членів церкви, але не навколо Христа, а навколо «лідера». Крім того, в процесі такого учнівства майже відсутній справжній діалог, який спонукає до самостійних відкриттів. Однак, ще вчитель великого Платона Сократ, якого можна вважати одним з передвісників, що готували людство до приходу Христа, виховував учнів діалектичним методом діалогу. Геніальність мислителя полягала у поєднанні простоти методу з ясною і твердою світоглядною позицією:

^[12] Правда о движении церковей Дом Отца. Интервью с Ю. К. Сипко. // ДЦ Дом Отца, 2019. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=y1wZzzB0D1Y>

^[13] Див. <http://dg.imolod.ru/>

«Можу вас запевнити, що так велить Бог, і я думаю, (...) немає для вас більшого добра, ніж оце моє служіння Богові. Адже я тільки те й роблю, що ходжу і переконую кожного з вас, як молодого, так і старого, турбуватися у першу чергу не про ваші тіла чи гроші, але про душу, щоб вона була якомога кращою».^[14]

Ставлячи співбесідникам суттєві запитання, він досягав їхніх сердець і давав їм змогу робити власні осмислені висновки, збудовуючи, таким чином, себе зсередини.

Рух учнівства в Україні

◆ Зараз ми маємо на наших книжкових полицях відомі у всьому світі книги-бестселлери, надхнені ідеями учнівства, таких авторів як Ніл Коул, Чарльз Брок, Джим Петерсон, Роббі Галлаті та інші. Але поштовхом до розвитку цих ідей стала книга англіканського місіонера у Китаї Роланда Алана «Місіонерські методи: Святого Павла, чи наші?», яка далеко випередила свій час, бо вийшла ще у 1912 році. Саме докорінний перегляд Аланом традиційних місіонерських підходів суттєво вплинув як на євангельські (зокрема – п’ятидесятницькі) громади загалом,^[15] так і на місію засновника в Україні руху простих церков Річарда Корела, розпочату ще у кінці 80-х.^[16]

Основна ідея руху полягає в тому, що учні Христові приходять у різні соціальні групи, учасники яких зацікавлені у знайомстві з принципами Біблії, і проводять з ними спільне вивчення Св. Письма, поки не приведуть їх до пізнання Христа і покаяння. В процесі пізнання учні стають здібними навчити інших. При цьому акцент робиться не на талантах проповідника, а на авторитеті Слова Божого і особистому одкровенні Духа Святого кожному учаснику спілкування (згідно Ів. 6:44,45).

На даний час в Україні діє мережа простих церков. Існує навіть веб-сайт, де можна докладно ознайомитися з їх життям і поглядами. Доречі, девізом цього сайту вибрано відому молитву Григорія Сковороди: «О, Господи! Дякую Тобі за те, що Ти зробив усе потрібне простим, а все складне непотрібним».^[17] Тому що, згідно з концепцією простої церкви, розповідження Євангелії Царства має бути нескладним для зрозуміння та практичного відтворення іншими. У зв’язку з цим регулярно проводяться фестивалі, конференції та тренінги по учнівству. Діє також російськомовний варіант онлайн-школи помноження учнів.^[18]

^[14] Платон. Апологія Сократа. Діалоги / пер. з давньогр. Й. Кобів, Ю. Мушак – Київ: Фолио, 2017. – С. 30 – (Істини): <http://www.psylib.ukrweb.net/books/plato01/01apols.htm>

^[15] Див. Мокієнко М. П’ятидесятницька місійна еклезіологія: генеза та розвиток у ХХ ст. // «Богословские размышления»: Спецвыпуск ОБС, 2014. – С. 69-80.

^[16] Корелл Р. Поучительное путешествие. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.simplechurch.com.ua/ru/stati/nasazhdenije-cerkvej/195-pouchitelnoje-puteshestvije.html?start=1>

^[17] Режим доступу: <http://www.simplechurch.com.ua>

^[18] Режим доступу: <https://www.multiplicationschool.com/p/rus>

Еклезіологічні особливості учнівського руху

◆ У чому ж криється секрет успіху невеликих учнівських груп вивчення Біблії і в чому полягають їхні відмінності від усталених реалій церковного життя? Різниця очевидна і у змісті (насаджуваних цінностях), і у формі (способі поширення цих цінностей), і в структурі (організації, управлінні). Прибічники простої моделі церкви презентують її у вигляді трикутника, схожого на переносну палатку-скінію мандрівника. (Доречі, в цьому ключі показовим є ремесло Апостола Павла). Три сторони відображають виконання трьох повелінь її Господаря – Ісуса: люби всім єством Бога, люби людей, як свою душу і знаходь учнів для Христа. Діяльність такої церкви спрямована на досягнення душ, які гинуть у темряві світу і на стале розповсюдження нових євангельських громад.

Традиційна ж модель, на їхню думку, це – чотири стіни, в межах яких і відбувається, головним чином, церковна діяльність. Чотирма «наріжними каменями» цієї моделі є: культова будівля, програма (літургія), професійний персонал (священство, клір, хор, обслуга) і бюджет, потрібний на забезпечення функціонування цієї моделі.^[19] Тому її ще порівнюють зі слоном, бо вона така ж занадто громіздка, неповоротка і ненажерлива. І це при тому, що вона так само вкрай рідко і мало «народжує» подібних до себе. Авжеж, досить важко і непрактично відтворювати таку модель, зважаючи ще й на її схожість зі структурами інших поширених релігій.

Сучасна ситуація всесвітнього карантину з особливою гостротою показала слабкі місця християнських структур, що зробили ставку на матеріальні і культурно-інтелектуальні цінності, такі як великі культові будівлі і програми (культурні традиції). В душеопікунстві питання цінностей грає засадничу роль. Наші цінності є основою нашого способу життя. Від них залежить душевний і духовний стан людини. Це впливає і на форму поширення звістки про Христа, і на структуру громад.

Цінності. Мотиви. Результати

◆ Отже, малі учнівські групи дозволяють оптимізувати виконання Великого доручення Христа і сконцентруватися на цінностях Царства Божого, мінімізуючи відвернення уваги на матеріально-технічне забезпечення процесу. Все, що потрібно – це Біблія, бажання виконувати доручення Христа, а також погоджені місце і час. Такий підхід спрощує створення нових груп і забезпечує підготовку цілої мережі практикуючих служителів упродовж двох-трьох років. Навіть при масовому покаянні останніх Жнів, ця «сітка» здатна утримати весь «улов». Роль служителя, що веде групу, полягає не в захисті конфесійних інтересів і поглядів, а у створенні умов для спільного відкриття принципів Біблії з подальшим їх застосуванням у житті, і для становлення нових пра-

^[19] Келлер В. Простая церковь на салфетке [Електронний ресурс] // Vitaly Keller – 2012. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qcL1iV7q7eE>

цівників на ниві Господній. Це усуває непотрібні штучні бар'єри між служителем та учнями. Він разом з ними, в якості «граючого тренера», бере участь у процесі біблійних відкриттів і практики отриманих знань, перебуваючи доступним для всіх, як рівноправний учасник і член великої сім'ї^[20]. Таким чином, разом з принципом загального священства, насаджується принцип, озвучений на першому Апостольському соборі Яковом: «Тому я вважаю не утрудняти тих, що звертаються до Бога з язичників» (Деян.15:19). В той же час, такий підхід дозволяє задіяти в обговорення і служіння всіх учасників групи, що само по собі об'єднує і прищеплює навички комунікації і роботи в команді. Це знімає проблему, через яку багато людей в сучасній церкві відчують себе непотрібними і самотніми, про що свідчать дослідження В. Чернобай.^[21] З іншого боку, ці навички разом з настановами Писань, оживленими Духом Святим, оздоровлюють і сімейні стосунки, і спілкування в робочих колективах, до яких причетні учасники групи. Що, знову ж таки, створює сприятливий ґрунт для створення нових учнівських груп і, надалі – церков.

Душеопікунські підходи

◆ На думку одного з представників консервативного крила Пола Тотджеса, біблійне душеопікунство – це «надзвичайно зосереджений і особистий аспект процесу учнівства, в якому більш зрілий віруючий (духовний наставник) знаходиться поруч з менш зрілим віруючим (опікуваним), маючи при цьому головні цілі: по-перше, допомогти йому постійно застосовувати біблійне богослов'я до свого життя, щоб перемогти гріх через покірність Христу; по-друге, попереджати його з любов'ю про наслідки гріховних вчинків; і, по-третє, направляти його до безперервного зростання в процесі біблійного перетворення, щоб він також ставав здатним духовно відтворювати учнів»^[22].

Однак душеопікунство має не лише вертикальний вимір, але й горизонтальний. Тобто Біблія говорить не тільки про зрілих наставників, які вдень і вночі опікуються душами учнів (Євр.13:17; Дії 20:17:28). Важливою є також і взаємодопомога (1Кор.12:13-25; Як.5:16; 1Пет.4:10; Рим.15:14; 1Сол.5:11; Євр.3:13; 10:24,25; Пр.27:17; Екл.4:12). При цьому в малих групах можна гармонійно поєднувати колективний виховний вплив з індивідуальним підходом.

Крім того, Й. Раймер навчає також євангелізаційному душеопікунству^[23], що перекликається з підходом Д. Вайта, який наполягає на

^[20] Див. 5 отличий ДУУ от традиционного ученичества. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://duu.life/resursy/stati/item/47-5-otlichij-umnozhajushhihsja-uchenikov-ot-tradicionnogo-uchenichestva>

^[21] Див. Чернобай В. А. Феномен одиночества людей молодого и среднего возраста в церкви. Пути преодоления проблемы одиночества. // Магистерская диссертация. – Львов: ЛБС, 2012. – С. 55

^[22] Тотджес, П. Подлинно-библейское душепопечение: богословие наставничества в поместной церкви. / Пер. с англ. Горяинов Р. Е. – СПб: «Библия для всех», 2009. – с. 25, 26.

^[23] Раймер, И. Основы. Душепопечение в Церкви. – Tupelo: Biblos, 2014. – С. 106-122.

розпочинання учнівства до покаяння, тому що так робив Ісус^[24]. Галлаті, розвиваючи ідеї Халла, пропонує ділити учасників на групи по 3-5 людей одної статі, або 3-5 сімейних пар, що дозволяє глибше порозумітися без втрати часу і непотрібних спотикань. Також це сприяє спільному пізнанню істин Св. Писання, якісній сповіді (зі збереженням конфіденційності) та ґрунтовній молитві за кожного учасника^[25]. Це нагадує весліанські «гуртки благочестя».

Як ми вже зазначали, провідними принципами духовної опіки є спрямованість на здатність Св. Духа відкривати істини Біблії тим, хто її досліджує, на практичне виконання Великого доручення Христа, утвердження цінностей Його Царства і взаємну підзвітність. Головним інструментом виховання зрілих учнів є конструктивний діалог (або, навіть – полілог) навколо Божого покликання, сенсу життя, мотивів серця. Тому різні підходи практикують певний набір питань. Наприклад, популярна зараз методика Міжнародного інституту душеопікунства «Согам Део» включає опитування, яке виявляє цінності, що зберігаються у скарбниці нашого серця, для приведення їх у відповідність з Божою волею. Учнівський підхід Девіда Ватсона теж застосовує три попередніх питання («За що я вдячний у своєму житті?», «В чому я маю потребу?», «Чим я можу послужити в потребах інших?») і до п'яти основних запитань, які ставляться у ході вивчення Біблії («Що я дізнався нового про Бога?», «Що я зрозумів?», «Що мене зачепило?», «Якщо це правда, то як вона змінить моє життя?», «З ким я поділюся своїм відкриттям?» тощо). Якщо учасник, відповідаючи, «заговорюється», то група зупиняє його, чи ставить йому доречне запитання: «А де ти це знайшов у прочитаному тексті?», що дисциплінує і повертає увагу до Слова Божого.

Якщо підсумувати усі переваги духовної опіки в учнівській групі, то коротко їх можна означити так:

1. Доступний і прийнятний спосіб знайомства з Христом і Його вченням в атмосфері свободи, рівності та братерства, де можливий справжній діалог, що спонукає до самостійних висновків.
2. Згуртування звичайних людей навколо найвищого сенсу людського життя. Органічне їх залучення до найважливішої справи, яка завершує історію людства – Великого доручення Христа.
3. Безпосередність дослідження Біблії без крайнощів індивідуалізму.
4. Велика взаємомотивація у колективі.
5. Практична реалізація принципу загального священства без штучних дистанцій та бар'єрів між служителями та підопічними.
6. Відсутність психологічних та фінансових навантажень (спотикань), властивих традиційним церковним структурам.

^[24] Девид Вайт. Движение основания церквей: Вводный курс (ч.2, 32 хв) [Електронний ресурс] // Vitaly Keller – 2011. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=huAF-QMxW0Q>

^[25] Робби Галлаті. Возрастание: Как быть учеником, который взращивает учеников. – Луцьк, РТ «МКФ «Християнське життя», 2015 – С.19,73-81.

7. Спільнотність та реальне переживання єдності Христового Тіла, в якому реалізуються дари кожного учасника.
8. Жива практика набуття навичок конструктивного спілкування і командної роботи.
9. З самого початку закладається життєздатне «ДНК» (зерно), яке на все життя зберігає динаміку відтворюваності з покоління у покоління.
10. Найсприятливіші умови для дії визволяючої сили Святого Духа у житті кожного учня.

Критичні зауваження

◆ Зради об'єктивності варто розглянути ряд певних застережень щодо впливу таких учнівських практик на якість душеопікунства.

Перше застереження: спрощення учнівства веде до поверхневого богослов'я без перспективи його поглиблення і розвитку, що породжує таке ж саме душеопікунство. (Це побоювання – надумане, бо практика учнівства ніяк не перешкоджає академічній богословській освіті. Доречі, у провідних теологічних закладах усе більше приділяється уваги саме темі учнівства).

Друге побоювання стосується надмірної «схематизації» процесу проведення учнівських груп і, відповідно – духовної опіки, що робить його схожим на заводський конвеєр. (Така небезпека дійсно існує, тому, зважаючи на це, ми маємо творчо адаптувати встановлений порядок дій до нашої ситуації, керуючись мудрістю Св. Духа).

Третя небезпека вбачається у тому, що концентрація уваги учнів на собі (на своїй групі, на процесі здобуття нових adeptів) затіняє Самого Христа і особисті стосунки з Ним. (Хоча метою учнівства є якраз якомога ближче пізнання Христа, не виключена і така ситуація. Потрібно зважати на це).

Четверте застереження: такий підхід сприяє виникненню безлічі ересей. (Але історичний досвід показує, що ересіархами були високоосвічені харизматичні лідери, що протирічить принципам учнівської групи. Хоча не можна виключати й того, що окремі групи будуть захоплені екзотичними вченнями. Так було з самого початку християнства).

Загалом учнівський рух піддається критиці як з боку ліберальних кіл християнства за свою «зацикленість» на «букві» Великого доручення, так і з боку консерваторів – за «надто вільне» трактування і застосування Слова Божого. Тому пошук золотієї середини між формалізацією і неформальністю, між спільним і особистим, між свободою у Святому Дусі та церковною дисципліною триває.

Загальні підсумки

◆ Зважаючи на широту порушеної теми, неможливо у рамках журнальної статті охопити всі питання, що виникають у процесі розгляду. Тому ми торкнулися лише деяких ключових моментів означеної про-

блеми для підняття інтересу до неї й надання матеріалу для подальшої дискусії та нових досліджень у цьому напрямі. Тобто ми розраховуємо на діалог, на живу реакцію не тільки академічної спільноти, але й церковної. Нам цікаво, що ви думаєте про це. Як ви ставитеся, наприклад, до такої радикальної заяви, що церква, яка не породжує учнів Христових, не має права називатися Церквою Христовою? Або як ви реагуєте на порівняння душеопікунства без залучення в процес відповідального учнівства з косметичним ремонтом будинку без фундаменту? Цікавим є і те, що старше покоління нашого вітчизняного євангельського братства будувало свою віру, збираючись невеликими групами чи то в домашніх умовах, чи на природі, чи й за колючим дротом. Це були їхні «найкращі університети», де вони переживали надзвичайну близькість у стосунках з Господом. Тож чи не настав час повернутися до них?

Список використаних джерел

- Архімандрит Кирило (Говорун). Риштування Церкви: вбк постструктуральної еклезіології / пер. з англ. О. Панич. — К.: Дух і літера, 2018. — 312 с.
- Біблія. Книги Священного Писання Старого і Нового Завіту: в укр. перекладі з паралельними місцями / Пер. Патріарха Філарета (Денисенка). — К.: Видання Київської Патріархії УПЦ, 2004. — 1416 с.
- Вайт, Д. Движение основания церквей: Вводный курс (ч.2, 32 хв) [Електронний ресурс] // Vitaly Keller — 2011. — Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=huAF-QMxW0Q>
- Галлати, Р. Возрастание: Как быть учеником, который взращивает учеников. — Луцьк, РТ «МКФ «Християнське життя», 2015. — 256 с.
- Келлер, В. Простая церковь на салфетке [Електронний ресурс] // Vitaly Keller — 2012. — Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qcLiV7q7eE>
- Корелл, Р. Поучительное путешествие. [Електронний ресурс]: — <http://www.simplechurch.com.ua/ru/stati/nasazhdenije-cerkvej/195-pouchitelnoje-puteshestvije.html?start=1>
- Мокієнко, Михайло. П'ятидесятницька місійна еклезіологія: генеза та розвиток у ХХ ст. // «Богословские размышления»: Спецвыпуск ОБС, 2014. — с. 69-80.
- Платон. Апологія Сократа. Діалоги / пер з давньогрек. Й. Кобів, Ю. Мушак — Київ: Фолю, 2017. — 405 с. — (Істини): <http://www.psylib.ukrweb.net/books/plato01/01apols.htm>
- Правда о движении церквей Дом Отца. Интервью с Ю. К. Сипко // ДЦ Дом Отца, 2019. — [Електронний ресурс]: — <https://www.youtube.com/watch?v=y1wZzzB0D1Y>
- Пыж, Я. Семинар «Менторство в миссионерском служении» / Межкультурная миссионерская Конференция (ММК9). — Львов: УБТС, 2020. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.facebook.com/mmkconf/videos/309912363030411/?app=fbl>
- 5 отличий ДУУ от традиционного ученичества. — [Електрон. ресурс]: <https://duu.life/resursy/stati/item/47-5-otlichij-umnozhajushhihsja-uchenikov-ot-tradicionnogo-uchenichestva>
- Соловій Р. Феномен Виникаючої церкви у контексті теологічних та еклезіологічних трансформацій у сучасному західному протестантизмі // Р. П. Соловій. — К.: Дух і Літера, 2016. — 352с.
- Станкевич, В. А. Новозавітна теологія учнівства та її актуалізація в сучасних євангельських практиках. / Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. філософських наук. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 228 с.
- Трусдейл, Джерри. Чудотворные движения. [Електронний ресурс] — 146 с. — Режим доступу: <http://www.books111.com/wp-content/uploads/2015/07/Чудотворные-движения.pdf>
- Халл, Билл. Пастор, воспитывающий учеников // Билл Халл; пер. с англ. — СПб: Шандал, 2001. — 258 с.
- Чернобай, В. А. Феномен одиночества людей молодого и среднего возраста в церкви. Пути преодоления проблемы одиночества // Магістер. дисс. — Львов: ЛБС, 2012. — 88 с.
- Эллис, Марк: Самые быстро растущие церкви не имеют зданий, центрального руководства. Их возглавляют женщины. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://onbog.com/mark-ellis-samye-bystro-rastushhie-cerkvi-ne-imeyut-zdaniy-centralnogo-rukovodstva-i-glavnym-obrazom-ix-vozglavlyayut-zhenshiny/>